

Bolo, nebolo, bude, nebude

MÁRIA ĎURIŠOVÁ

Výstava, ktorú možno v týchto dňoch navštíviť v bratislavskom Medzinárodnom dome umenia pre deti Bibiana, má vskutku záhadný názov.

Kde, bolo, tam bolo... To je jasné. Tak si vari všetci pamätáme začiatky rozprávok z detských liet. Ale bolo, nebolo? Alebo dokonca je, nie je? Bude, nebude? O rozprávky však napriek tomu ide. V Bibiane znie rozprávka o bábkach a bábkovom divadle na Slovensku. Výstava, o ktorej je reč, si predsavzala nielen zmapovať vývoj bábkárstva na Slovensku, jeho súčasnosť a víziu do budúcnosti. Zároveň chce poukázať na skutočnosť, že bábkárstvo ako také je u nás nedoceňované. Prečo však bolo, nebolo? Najstaršia autentická bábka, ktorú možno na výstave obdivovať, je stará 200 rokov. Znamená to, že bábkárstvo u nás má len dvestoročnú históriu? „Určite nie,“ tvrdí Eva Čárska, autorka a dramaturgička výstavy. „Preto bolo, nebolo. Historické pramene sú veľmi nedostatočné, tak sme si pri vzniku a inštalovaní výstavy pomohli fantáziou, na ktorú má predsa každá rozprávka licenciu. Poznačená je ňou celá prvá časť výstavy mapujúca bábkárstvo na Slovensku od praveku po začiatok 20. storočia.“

Niečo o začiatkoch

Prvá písomná zmienka o bábkovom divadle siaha do 9. storočia p. n. l. Nachádza sa v texte indického eposu Mahabharata. Prvý európsky písomný záznam o bábkovom

Pri prácach študentov VŠMU si svoju výtvarnú zručnosť môžu vyskúšať aj tí najmenší.

divadle je z 5. storočia p. n. l. v spise filozofa Herodota. A Slovensko? „Vychádzajúc z poznania dejín divadla, je predpoklad, že prvé náznaky bábkárstva existovali aj na našom území už v praveku. Preto sa aj prvou časťou našej výstavy ťahnu fantáziou popretkávané kapitoly o praveku, pohanskom a obradovom divadle, ale aj o plodoch jesene. Druhá časť je zameraná na súčasné bábky od divadiel cez televíziu a film až po predstavy študentov VŠMU o bábkach budúcnosti.“

My sme bábky drevené, vieme, aj čo nevieme. Veľa toho máme v hlave, my sme totiž drevo hravé. Zhudobnené veršičky Tomáša Janovica znejú počas celej prehliadky výstavy, ktorú v priestore nainštaloval výtvarník Miroslav Duša. Viazu sa vždy na určitú etapu vývoja bábok u nás. V ich sprievode možno prejsť z pravekej jaskyne k krás-

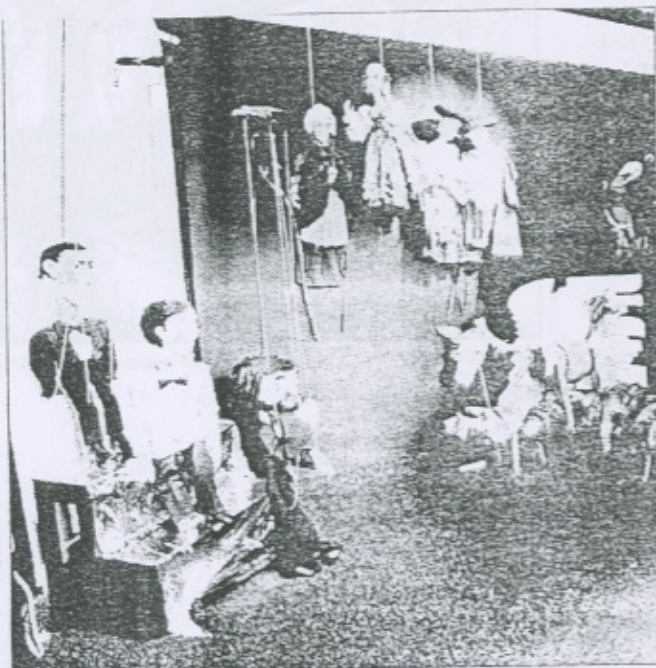
nej Morene, jarmočným „reklamným“ bábkam, ktoré olejkári zhotovovali z ľaštičiek, až po prenádherné marionety zo zbierky Antona Anderleho. Práve z nej pochádza spomínaná najstaršia bábka. Sám je pokračovateľom tradícií známeho bábkárskeho rodu z Radvane a hrá divadelné kusy presne tak ako kedysi jeho otec a starý otec. Veľký rozmach zaznamenalo bábkové divadlo vo svete aj u nás začiatkom 20. storočia. Divadlo rodinné, školské, spolkové. Naozaj bolo všade, aj vďaka tomu, že sa sériovo vyrábalo. Čo však súčasnosť? Je, nie je?

Vízie do budúcnosti

Na Slovensku momentálne pôsobia päť profesionálnych bábkových divadiel, svoju históriu píšú pädesiat rokov. „Stav je však viac ako kritický,“ hovorí E. Čárska. „Nemajú dokumentáciu ani odložené bábky, mali sme problémy dať túto kapitolu vôbec dohromady. A podarilo sa nám to najmä zásluhou našich špičkových bábkárskych výtvarníkov.“ Návštevníci môžu

okrem iného obdivovať aj bábky Milana Sládka, tieňové divadlo, televízne bábky, súčasné marionety. E. Čársku mrzí, že kým v ázijských kultúrach zaoberá bábka naozaj dôležité a dôstojné miesto, v Európe boli bábky vykázané na perifériu záujmu a „degradované iba na ume- nie pre deti“. Bude teda? Alebo nebude? Práce študentov z VŠMU z kateder bábkárskej a animovanej práce dávajú prísľub do budúcnosti, že aj bábkárstvo na Slovensku má šancu prežiť. Určitú nádej dáva nielen mimoriadny záujem verejnosti o výstavu, ktorá vskutku nie je určená len deťom, ale aj interes medzinárodného združenia UNIMA združujúceho bábkárov na celom svete. Záujem o videokazetu z výstavy už prejavilo desať divadelno-bábkárskych inštitúcií, poputuje napríklad aj do Kanady a Francúzska. S Francúzmi sa rokuje dokonca o reinstalácii výstavy, časom by mala byť reinstalovaná aj v ďalších slovenských mestách – Piešťanoch, Trenčíne a Liptovskom Mikuláši, atď.

FOTO MÁRIA BALOGHOVÁ

Ukážky zo súčasných divadelných a televíznych bábok.

Najstaršie zachované historické marionety zo zbierky Antona Anderleho.

PRAVDA, 4. AUG. 2000